

MANTEROLA'TAR GABIREL

Jaungoiko - Zale - Bazkunaren
urteroko elizkizunan
egiñiko itzaldija.

(Beař dan baipenaz)

MCMXX-Garila-7

Zornotzan.--Jaungoiko-Zale'ren Irarkolean.

ATV
44560

N - 500009966

A5
44560

MINISTERIO DE AGRICULTURA

Inspección de Sanidad y Bacteriología

Informe de Examen

de leche

(Seal and signature)

Director General

«Ego sun lux mundi, qui sequitur me non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ.»

«Ni ludiko argia naz, niri jafaitzen daustana iñunetan eztabiñ, baita bizitzako argia eukiko dau.» (Joan. VIII -12.)

Bederatzigaren aldiz gaur biltzen gara Jaungoiko Zale-bazkideok, esku artean darrabilgun, arazo Jaungoi aoneri begirakada bat egiteko. Bide aldapatsuan gorantza doyan bidaztiaren antzera, unetxu baten ibili garan bideari begiratu, ta igaro bear dogun bide latz ta luzea ikusita gogogetu ez gaitezan, alkar poztu, alkar argitu ta adoretuteko. Batzar onetan, nagosiaren esana egitearen toki deun onetatik zeuei itzegin bearean aurkitzen naz. Ez dautzuet baña gauza baririk azalduko, bafi zalea izatea toki onetan ezta egoki-ta. Ezta norbere abururik be, toki au ofetarako gurenegia dalako. Begiok gorago jaso bear difugu. Eskuak lanean difugun artean ezkara aztu bear Bazkun aonen asmoak, goitar utsak eta gafantzitsueak dirala. Kistar Ikastia, Jauna'ren Argia giza-biotzetan zabaltzea da gure ardurea; gauza gurenagorik ete da? Eta Kistar-Ikastia «Euskaldunei euskeraz» irakastea gure ikufitza; bide zuzenagorik bai? Auxe da al bait laburen, Jauna'ren laguntzagaz, eta ofetarako Eleiz onetako zaindari dan gure Ama Andra Maria bitarteko ipiñita, azalduko dautzuedana.

I

«Jaungoikoa bere izatez Argia da». *Deus lux est et tenebræ in eo non sunt ullæ* (1) eta Argiak bere izatearen indarez, Izatez Argia dan Semea softu eban, Argitiko Argia, *Lumen de Lumine* (2) aldi gustien aurfetik, Aita Jaungoiko egiazkotik softutako egiazko Jaungoiko, Doibatzak abestuten daben lez. Aita eta Semearen alkarenganako maitasunetik, izatez Maitasuna dan Go-teuna urten zan, Argia, Aita eta Semea lez, Egiazko Jaungoiko

Aita eta Semea lez, eta izatez Maitasuna Jaungoikoa maitasuna dalako; *quoniam Deus caritas est* (3). Gure ziñestea auxe da: Iru Notin edo lagun, eta Jaungoiko bakar bat, Argi bakar bat, Maitasun bakar bat. Eta Jaungoiko bakar aonek bere gurariz, «bere ontasun eta almenez, ez bere zoriontasuna loftu ala ugaltzeko, izakieri egiten dautsezan emaitzen bidez, bere on-gurena ageftzeko baño,» (4) gauza gustiak ezerezeti atara ebazanean, izaki gustietan bere Argi ta Maitasunaren loftatzak irafi ebazan. Auxe dala-ta, izakiak batez be biziak, argiaganako maitasun-egafi bizia daukela dirudi.

Zugatz eta landarak argi alderantz makurtzen dira, eguzki izpi bat eurekanduteko metu, luzetu ta zabalduten dirala dakusgu. Abere ta egaztiak argiak poztu egiten ditu, argitan abestu ta jolas egiten dabe, ta ilunak luñi estaltzen dabenean itun euraen abi ta zuloetan eskutatzen dira; ta pizti basatiak be, gaizkiñen aizkide dan iluntasuna laguntzat arturik janari bila euraen lezetatik urteten diranean, ilunaz izututa ofua dagie. (5)

Baña ludi onetako izaki gustien artean gurenena gizona da ta berau argiak geyen poztu ta ilunak geyen ituntzen dabena be. Gizonak edozein gorputz atal galtzea gurago dau, bere gorputzeko argia, begiak baño; ta bere gogoko argia adimena, galdu baño, eriotzea be nayago leuke. Gizonak ilunari dautson bildur au nondik softzen ete da? Izatez Argi - Maitasuna dan Jaungoikoak bere antz eta irudira egin eban (6) eta adimena bera ezagutzeko ta biotz bat bera maitatzeko emon eutsozalako argi-maitasun barik ezin lei euki zorunik, auxe da ba bere bizia. Baña Jaungoiko maitagafiak ezeutson emon abereari lez gorputzeko argia bakarrik, baita be adimen-argia emon eutson, egiaren izpi gozatsuz bere gogoa asetzeko, eta onez gañera, bere maitasun utsez eta esku zabalez, bere izatez zegokion baño goragoko maitara jaso eban, Jaungoikoaren eskar-jantzi az bere gogoa apaindu, bere semetzat artu, ziñeste argia ta Jaun-maitasuna bere go-goan izuriten ebazala, bere ondorengo gustiakaz donokian betiko zorioneko izan zedin. ¡Zorun-zoruntsua ziñez Jauna'ren bide zuzenetik aldendu ezpalitz! Bai zan baño izaki bat gizonari inartiziz begiratzen eutsona, guzuffaren aita, txerena, bere gaiztake-riz betiko zoruna galdu ebana. Eta aonek, Jaun-goikoa gizonaren zorun bakara ezpailitzan, bere aginduaren kaltez jaikiko baziran, (gizonak argiari eutson maitasuna, ezaguturik) jaungoiko lez izango zirala (7) esan eutsen; eta eskintza aonegaz atzipetuta gure lenengo gurasoak, euraen Jaun, Argi ta Maitasunaren kaltez jagi ziran eta une atan bertan euraen izatez ezegokiezan Jauna'ren emaitz gustiak galdu, ta Jauna'ren asafepean, gorputz

ta gogoz zaurituta aurkitu ziran (8) Ara or gizona adimen ilun eta biotz zaurituaz, zoriontasun bidetik aldenduta, eriotzako gerizpe ta ilunpean, zauriturik, bide efitzean datzan bidekatutako bidaztiaren antzera. Auxe da Adam'en ondorengo gustien jarauntzia, berarizko galaldiz Jesu-kisto'k bere Ama'tzat autu ebanena, gure Andra Maria'rena, izan ezik.

Ara obenpean egoan gizadiaren egoera erukaria; argi-egariz ifoten, eta ilunetan egon bear; Jaun-maitasunak bakarik ase leiken biotza ta maitatzeko indarik ez; zoriontasun - gafa biotzean eta zorun bidetik aldenduta. Zer egin? Egoera lasi aonetik ufte-teko bere alegin gustiak alpefekoak izango ziran, berenez, eriotza ta betiko ilunpea zan bere zori bakara. Baña Erukiaren Aita, ta poz-atsegin gustien Jaungoikoa (9) bere egite gustien gañetik gañezka erukia izuriten dabenak bere maitasun neurgea agefitzen euskula, bere Seme Jaungoikoa gizon eginda ludia gaizkatzeko bialtzea erabagi eban. Izpar zoragafi au gizonak oben egin eban eguatan eta geroz saritan iragafle bidez argiro emon euskun. Gaizkatzale au, gizonaren Argi, Maitasun eta Bizitza izango zan, Eta *Jakob'en abendako izafa* (10) *Zuzentasun Eguzkia*, (11) *Jerusalem'go Argia*, (12) *Sorkalde izendun gizona* (13) aldien osotasuna erdu zanean Ama Neskutzagandik Bethleem'go estalpe baten gabaren erdian argitasunez inguraturik jayo zan. Ara or Argi gustien Aita danaren Semea,* (14) ludirutzen dan gizon oro argitzen daben benetako Argia (15) gizonaren zorun *Bidea, Egia ta Bizitza*. (16) Bera da itz oneik esan ebazana: *Ego sum lux mundi, qui sequitur me non ambulat in tenebris sed habebit lumen vitæ*. Ni naz ludiko argia, niri jafaitzen daustana ilunetan eztabil, baita bizitzako argia eukiko dau; eta Bera Argia dala adirazteko Tabor mendian irubidiau zanean, arpegia eguzkia lezaratz agefitu eban (17). Eta guri gogoko bizitza emoteko gurutza baten bizia emon ebanen, eguzkia be ilundu zan, argi berbera zanaren eriotzea ez argitzeafen. Eta argitasunez beterik herbiztu ondoren, bere egikizunari jafaituko eutson Doibatza Bere argia zabaltzeko eskubide ta bialkunaz irasi eban ta beste aldi baten, *Vos estis lux mundi*, (18) Zuek ludiko argi zare, *Qui vos audit, me audit*, (19) Zuei entzuten dautzuenak niri entzuten daust ikasleai esan eutsenak, guzur eta obena garaituta, egi gustia irakatsiko eutsen Goteuna (20), euraen indar eta Poz-asetzalea, Aitak bere izenean bialduko eutsela adirazi ondoren, Aita'ren eskumaldera igo baño len, auxe agindu au emon eutsen: *Euntes, ergo docete omnes gentes etc.* (21) Zoakeze eta irakatsi egiyokezue gizon oroi, eta Aita'ren eta Semearen eta Goteuna'ren izenean ugutzau egikezue.

Ara of gure arazoa, gure arloa, gure afdura ta gure biarkuna. Arazo bikaña, egikizun gurena, biarkun bildufgarfia! Jaungoikoa'ren antzikuñ baten lez, bere argia ta maitasuna geure gogo ta biotz afgal eta ilunetan artu, ta argi ta garbi Jauna'gandik artu dogun lez, ezertako ilun eta oben-kutsu barik, gizonen biotz ta adimenetan zabaltzea. Paul deunak diñon lez; *Dei enim adiutores sumus, Dei agricultura*, (22) Jaungoiko'aren laguntzale, Jaungoiko'aren lugintza gara. Ta Jaungoiko'aren Argia, Maitasuna ta Bizitza zabaltzeko, guzufa ta obena giza-biotzetik bastetzeko, Jaungoiko berberaren laguntzale izatea baño egikizun gurenagorik, ete da? Egikizun Jaungoyagorik? Onuraz betetako, ardura andiagoz aftu beañ litzakenik? Ez.

II

Egikizun bikaña da ba, ziñeste-argia giza-biotzetan zabaltzeko daukagun egikizuna. Trento'ko Batzafak irakatsi euskun lez, (23) ziñestea, giza-gaizkakundearen eustazpia ta deuntasun gustien sustaía dalako; ziñeste barik ezin geinkio Jaungoiko'ari atsegiñik emon. (24) Eta berau Jesu-kisto'k gura daben lez zabaltzeko biderik egokiena, ¿zein ete da? Onuratsuena, zein ete? Jesu-kisto gure Irakasle ta Ereduak itzaldi bidez irakatsi eban, berberau egin eben geyenez bere Ikasleak be, Paul deunak diñoskun lez ba, ziñestea entzunetik soñtzen da, *Fides ex auditu* (25). Itzaldia da ba, ziñestea zabaldu ta naste barik iraun dayen biderik gorengo ta beañ-beañekoena. Itzaldi bidez, batez be, alegindu beañ gara, Argi ta Maitasuna dan Kisto'ren irakastia zabaltzen. Eta itzaldia alpeñekoa izango ezpada, onuratsua izango ba'da, txiliñen tintiña baño zerbait geyago izango ba'da, entzuleen elez egin beañ dala esan beañik ete dago? Jesu-kisto berberak ikasbide au ez ete euskun emon, bere irakaskintza Jaungoyak eutzuleen elez azalduta? Bere ikasleak be ez ete eben auxe egin? Eta ludi gustitik zabaldu aufetik, Goteuna euren adimenak afgifu ta biotzak sututeko etofi yakenean, alatz andi bidez zertarako emon ete eutsen ele-emaiza efi bakotxari bere izketan kistaf-ikastia azaltzeko izan ezik? Paul deunak Corinto'taíai diñotsen lez (26) ulertzeko izketan azaldu ezik: azaltzen dana zelan jakingo dabe? axeari itz-egiten dautsana lez izango zare. *Ita et vos per linguam nisi manifestius sermonem dederitis, quomodo scietur id quod dicitur? Eritis enim in aera loquentes*. Trento'ko Batzafak ba, ez eban agindu bañirik emon itzaldiak eñitafen elez egiteko agindu ebanean (27). Auxe dala-ta gure Doipuru gurgafi XV'gn. Bedito'k oraintsu belguntzatzaz emon eban

Idazkian, (28) Belgundariak Jaungoiko'aganatu gura daben efiko izketa albaif ondoen jakitea, beafekoa dala diño.

Onez gañera, Kistar Ikastia, gure Aita Jaungoiko efukiofak bere seme gaxooi bialtzen dauskun bañi ta gezna da. Eta Aita'ren itza biotzeraño elduko ba'da, bakotxari beretzat biozkoñena dan, eta ondoen ulertuko daben elez ez ete yako azaldu beañ? Eta Kistar Ikastia gogoko bizitza, gogoko argi ta maitasuna dalarik, efo sakon eta sendoagoak gizonaren biotzean, zelan botako ditu bere amaren altzoan laztan artean ikasi daben izketan azalduta baño? Beraz, euskaldunei, geure ele zañ mamintsu, estitsu ta zoragañian, euskeraz, ez ete yako irakatsi beañ? Beste gustiak euraen elez irakasteko bialkuna ta guk geure-geurean zjegaitik ez? Noñ da gai onetan Jauna'ren guraria betetea bide zuzenez galerazo leikenik? Ara of Jaungoiko-Zale jaupari Bazkuna'ren sustafa, auxe iñok zirkindu ezin leiken arkaitz sendozko bere eustazpia. Jaungoiko-Zale Bazkuna, «Euskaldunei Euskeraz» betiko zorioneko bidea irakasteko sortu zan. Eta onetarakoxe bakañik, naiz - ta zuzentasun argiak minduten dituanak beste gauza bat uste. Afitzekoa da, euskaldun jaupariak «Euskaldunei Euskeraz» Kistar Ikastia irakasteko Bazkun bat softu beañean aurkitzea, afitzekoa ta baita lotsagañia be. Eusko-efian Kistar Ikastia zabaltzeko bazkuna beañ litzake, baña *zelan* irakatsi aiatu beañik eleuke izan beañ.

Neu beintzat bazkun onek pozez bete nindun, baita atsekabez bete be biotza, geure efi maite au onelako Bazkun baten beañizanean aurkitzen zala gogalduta. Bazkun au onetsi eban Gotzainak (29) «Onurakor-onurakoña ta beañ-beañeko zala» esan eban; eta orain daukagun Gotzain maiteak be, geure asmoak goitafak zirala autortuta, esan euskun: «Gauza edeña da au. Bazkun onek on asko legike. Goteñkiko Abade gustiok asmo ofegaz alkartuta ba'legoz, gauza andiak egingo geunkez. Bialfekoa da bakotxari bere elez itz-egitea kistar bizitza irakatsi gura ba'dautsagu; berea eztan elez noñbaiteri itz ba'dagiogu biotzera ez yakoz sartuko» (30) Ekin eta jañai ba, geure bidea zuzena da-ta.

Ekin eta jañai, len baño beañizan geyago, eta Añgiaren etsayak len baño eragozpen geyago bidean ipiñiko dauskuz-ta. Len baño beañ izan geyago, Eusko-efiko ziñeste landarea, gifñaren ipar-axeak alde batetik, eta, guzur eta oitura zatañen ego-axeak bestetik, sustafkatu ala goñiñaz igartuteko gatxorian ipiñi dabelako. Eragozpen geyago, gogoaren etsayak, Jaun Argi ta Maitasunaren etsayak, geure Bazkun aonen onurak ikusirik, iñondik al ba'dau len baño kalte geyago egiten aleginduko dalako. Ene anai biotzekoak ez aztu ba eragozpenak, atsekabeak eta etsa-

yak, bide zuzenetik doyanen inguru beti dabizela.

Guk erantzun bat, onena, emon bear dautsegu. Bazkun aonen asmoak toki gustietan zabaldu, «Jaungoibo Zale» marduldu ta indartsutu, idazti, irakufgai, ingi ta idaztiñoak al dogun neufiz uri ta basefietan zabaldu ta jaufera! Gu bide zuzenetik gabiltz, Jaumaitasuna, Goiko Argia, ta Jauna'k maitatzeko agindu dauskuna, biotzean dogun artean; eta auxe egin ezik gure bialkuna ondo beteko dogunik eztot uste. Bazkun au etzan ba softu jau-pari euskaltzale batzuei alan otu yakelako, Jaungoiko zaletasunak bultz-eginda baño. Bazkun au softu zan, euskaldunei euskeraz kistar ikastia irakatsi ez egifetik gogoentzat etorzan kalteak ondo ezagututen ebezalako. Bai ekien jau-pari aintzagafiok, Vitx'ko Gotzain jakintsu ta ospetsu izan zanak esan eban lez: euskaldun «umiei Jaungoikoa erazagutu, au da Kistar Ikastia erderaz irakastea, oitura iguingafi, kalte-kaltetsu ta ziñeste ondatzalea zala» (31). Bai ekien Gotzain berberak diñon lez, «Kistar Ikastia nofberea eztan elez irakasteak, naiz ele au elerti ugariduna izan, Jaungoiko'aren Semeak ludi aonetara ekafi eban irakaskintza deun aoneri gure izateagaz euki bear daben barenkoitasun goitafa, beragaz batzeko berezitasuna, gure izateagazko batasuna, ta giza-gogoatzazko bardintasuna kentzen dautsola, ta beraz bere indafik geyena galtzen dabela. Eta auxegaitik Doibatz, (Eleiz) Katolikotafen gogo ta guraria, kistar ikastia bakotxari bere elez irakastea dala» (32).

Bide au, zuzena dalako, bide latza da, bide ayeftsua, bide lakaña da. Baña guk Jaungoiko'aren gurariari bakafik begiratu bear dautsogu. Gure Bazkunaren asmoak argi ta garbi, iñoz aspertzeke, geure jau-pari anayen artean zabaltzen alegindu bear gara, gustiok alkaftuta Jaun Argia'ren etsaya garaitu daigun. Kistar gustien biotzetan Goiko Argia zabaltzen alegindu bear gara, eta gogaitu barik, lafegi ezta irakasten ba ondo iñoz ikasten eztana-ta, ta baita zabaldu gurde asmoak kistar lauen artean be, eurak lagundu ta urgazi gayezan. Eta gure alegin gustiak, Jaungoiko'aren laguntza barik, alpefekoak dirala iñoz be aztu barik: *Neque qui plantat est aliquid neque qui rigat, sed qui incrementum dat, Deus* (33) Zuf ibili, ziñestean sendo, gizon lez jokatu, eta bulardetsuak izan: *Vigilate, state in fide, viriliter agite et confortamini; Omnia vestra in caritate fiant;* (34) Paul deunak diñoskun lez.

Jaumaitasunak emongo dausku bear dogun eroapen eta leuntasuna; *caritas patiens est, benigna est;* baita ludi onetako onurari begiratu barik, geure anayen onerako, igaro beafko dituguzan atsekabeak ostikopetuteko adorea; *caritas non est ambitiosa,*

non quaerit quae sua sunt... omnia suffert.. omnia sustinet; (35). Olantxe bakafik, egiten danari baño egin bear danari geyago begiratuta, (36) Jaungoiko'agandik softutako Argi ta Maitasuna dan Jesu-kisto geuk ezagutu ta besteai crazagututa, Betiko bizitzaren aldele (participe) izango gara. *Haec est autem vita eterna: Ut cognoscant te, solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum.* (37) Olantxe.

- 1 (I Jon. 1-5.)
- 2 Symbolo Nicæno.
- 3 (I Jon. IV-8.)
- 4 «Hic solus Deus verus bonitate sua et omnipotenti virtute non ad augendam suam beatitudinem nec ad acquirendam, sed ad manifestandam perfectionem suam per bona, quae creaturis impertitur, liberrimo consilio simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam, spiritualem et corporalem angelicam videlicet et mundanam ac deinde humanam, quasi communem ex spiritu et corpore constitutam.» (Conc. Vat. Sess. III. cap. I.)
- 5 (Ps. CIII-20.)
- 6 «Et creavit Deus hominem ad imaginem suam» (Gen. 1-26.)
- 7 «Et eritis sicut dii, scientes bonum et malum. (Gen. III-5.)
- 8 «Si quis non confitetur... totumque Adam per illam prevaricationis offensam secundum corpus et animam in deterius [commutatum fuisse, A. S.» (Conc. Tridentino. Sess. V. c. I.)
- 9 «Benedictus Deus et Pater Domini Nostri Jesu Christi, Pater misericordiarum et Deus totius consolationis.» (I ad Corinth, 1-3.)
- 10 «Orietur ESTELLA ex Jakob.» (Num. XXIV-17.)
- 11 «Et orietur vobis timentibus nomen meum Sol justitiae.» (Malak. IV-2.)
- 12 «Surge, illuminare Jerusalem; quia venit lumen tuum.» (Isaias. LX-1.)
- 13 «ECCE VIR ORIENS NOMEM EJUS.» (Zacharias, VI-12.)
- 14 «Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum.» (Jakobo. I-17.)
- 15 «Erat lux vera quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.» (Jon. I-9.)
- 16 «Ego sum via, et veritas et vita.» (Jon. XIV-6.)
- 17 «Et transfiguratus est ante eos. Et resplenduit facies ejus sicut sol.» (Matth. XVII-2.)
- 18 (Matth. V-13.)
- 19 (Luka. X-16.)
- 20 «Et ego rogabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum.» (Jon. XIV-26.)
- 21 (Matth. XXVIII-19.)
- 22 (I ad Corinth. II-9.)
- 23 «Quia fides est humanae salutis initium, fundamentum et radix omnis iustificationis.» (Conc. Tridentino. Sess. VI-c. 8.)
- 24 «Sine fide impossibile est placere Deo.» (Ad Hebreos. XI-6.)
- 25 (Rom. X-7.)
- 26 (I Ad Corinth. XIV-9.)
- 27 (Trident. Synodus. Sess. XXII-cap. 8.)
- 28 «In iis vero quae Missionarius percepta et cognita habeat necesse est, praecipue est numerandus, ut apparet sermo populi, cujus se saluti de-

vovebít. Nec enim contentus esse debebit levi quadam hujus cognitione sermonis sed tanta ut expedite atque emendate loqui posit.» (XV'gafén Benedicto, Epist. Apostólica, «Maximum illud.» 1919'ko Azila.)

29 «Una obra muy util y necesaria.» (Cadena ta Eleta; Jaungoiko Zale I'go zenbakia. 1912.)

30 (Jaungoiko Zale 84'gafén zenbak. 1917.)

31 «Collvé parlar mot alt i clar en aquesta materia. l'ensenyar el coneixement de Dieu, això es, el catecisme els infants en llengua castellana (katalandafai) es una costum detestable, perniciosísima i destructora de la fé.» (Torras eta Bages, Tradició Catalá cap. V. pg. 46.)

32 «La enseñanza de la Doctrina cristiana en una lengua distinta de la propia, aunque sea en una lengua de gran cultivo literario, quita a quella santa disciplina educativa que trajo al mundo el Hijo de Dios, el caracter sagrado de intimidad, de espontaneidad, de alianza con nuestra propia naturaleza, de identidad con el espíritu humano, lo cual le hace perder gran parte de su eficacia. Por eso el espíritu y la voluntad de la Iglesia católica es que el Catecismo se enseñe en la propia lengua familiar de los que han de aprenderle.» (Torras eta Bages, Pastorales, tom. I. 348 ing.)

33 (I ad Corinth. III-7.)

34 (I ad Corinth. XVI-14.)

35 (I ad Corinth. XIII-4 seqq.)

36 «Non quod fit, sed quod fieri debet attendendum.» (XIII'gafén Benedicto Conc. Romano 1725. Tit. XV c. 2.)

37 (Jon. XVII-3.)

A. M. P. G.

